

TAN SNVWITANS
MAN SNVLMAN
NVWITANS NVW
SNVLMAN SNV
TAN SNVWITANS
MAN SNVLMAN
NVWITANS NVW
SNVLMAN SNV
TAN SNVWITANS
MAN SNVLMAN
NVWITANS NVW
SNVLMAN SNV
TAN SNVWITANS
MAN SNVLMAN

10
MIĘDZYNARODOWY
FESTIWAL
INDYWIDUALNOŚCI
MUZYCZNYCH
ŁÓDŹ

TAN
MAN '14

Bez muzyki życie jest pomyłką.

—
Without music, life would be a mistake.

Friedrich Nietzsche

*Wszystkie wojny są wojnami domowymi,
ponieważ w każdej z nich człowiek
występuje przeciwko człowiekowi,
przelewając własną krew.*

—
*All wars are civil wars, for it is always man
against man, spilling his own blood.*

François Fénelon
Rozmowy umarłych
Dialogues of the Dead

*Pokoju nie można utrzymać siłą.
Można go osiągnąć jedynie na drodze zrozumienia.*

—
*Peace can not be kept by force; it can only
be achieved by understanding.*

Albert Einstein

*Pan Cogito
zawiesza bez odpowiedzi
rozważania nad istotą muzyki*

*nie daje mu tylko spokoju
tyrańska władza tej sztuki*

*impet z jakim się wdziera
do naszego wnętrza*

*zasmuca bez powodu
raduje bez przyczyny*

—
*Mister Cogito
suspends without answer
his reflections on the nature of music*


*but the tyrannical power of this art
will give him no peace*

*the impetus with which
it invades our interior*

*saddens without reason
gladdens without cause*

Zbigniew Herbert
Pana Cogito przygody z muzyką
Mr Cogito's Adventures with Music





*Mogę zrozumieć i wybaczyć zwierzętom,
że w swej ignorancji atakują siebie nawzajem;
człowiek jednak winien pojąć, że każda
wojna jest z gruntu niesprawiedliwa – nie
wpływa zwykle na tych, którzy ją wywołują
i wypowiadają, lecz zbiera najcięższe żniwo
wśród niewinnych, biednych ludzi, którzy
nic nie zyskują ze zwycięstw ani klęsk.*

*I can understand and excuse animals attacking
each other because of their ignorance, but men
should recognize that war is necessarily
and inherently unjust, for it usually affects
not those who ignite and declare it, but almost
always takes its heaviest toll on the innocent,
on the poor people who stand to gain nothing
from victories and defeats.*

Erasm z Rotterdamu
Skarga pokoju
Erasmus
The Complaint of Peace

*Jeżeli to jest sztuka – to nie jest dla wszystkich,
jeżeli to jest dla wszystkich – to nie jest sztuką.*

*If it is art – it is not for all,
if it is for all – it is not art.*

Arnold Schönberg

*Na najniższym stopniu kultury znajdzie pan
zawsze najhateńszą i najgwałtowniejszą
nienawiść do innych nacji.*

*You will find the most pronounced hatred
of other nations on the lowest cultural levels.*

J. W. Goethe do Eckermana
J. W. Goethe, Conversations with Eckermann

WOJNA I POKÓJ W EUROPIE EPOKI BAROKU (1614-1714)

*Wszystkie wojny są wojnami domowymi,
ponieważ w każdej z nich człowiek
występuje przeciw człowiekowi,
przelewając własną krew.*

François Fénelon (1651-1715)

Koncert „Wojna i pokój w Europie epoki baroku (1614-1714)” nawiązuje do największej tragedii cywilizacji europejskiej, jaką było rozwiązywanie sporów kulturowych, religijnych i terytorialnych za pomocą konfliktów zbrojnych.

Długa i smutna historia wojen, ataków, rzezi, zniszczenia i walk między różnymi i bratnimi narodami i grupami etnicznymi jasno ukazuje, że musimy nauczyć się nowych mechanizmów rozwiązywania konfliktów w świecie obfitującym w różnorodne sposoby działania, mówienia, myślenia i czucia.

Ten imponujący fresk muzyczny rozpoczyna się napadem Turcji na Węgry w 1613 r., czyli początkiem wojny trzydziestoletniej. Osmanowie nieustannie nękali Węgry najezdami i próbami inwazji. Wojna trzydziestoletnia – długa seria konfliktów zbrojnych w latach 1618-48 – zdziesiątkowała ludność i zrujnowała gospodarkę Europy Środkowej i Hiszpanii, rozdarła Europę między hiszpańskich Habsburgów zjednoczonych ze Świętym Cesarstwem Rzymskim a protestanckie kraje niemieckie, kierując także Cesarstwo i sąsiadujące kraje protestanckiej Europy przeciw katolickiej Francji.

W koncercie pojawiają się muzyczne odwołania do zdarzeń takich jak: nieustanne konflikty w krajach niderlandzkich; pokój praski z 1635 r., który zamiast zakończyć wojnę trzydziestoletnią zmienił konfigurację walczących stron; wojna przeciw Hiszpanii, podczas której front przesunął się z północy na południe; wojna Imperium Osmańskiego przeciw Wenecji; wojna domowa w Anglii, w obrębie narodu, który miał odegrać międzynarodową rolę w przedłużającej się i skomplikowanej wojnie; pokój pirenejski; podbój Krety przez Turków; traktaty z Nijmegen i Ryswick; wojna Turcji z Rosją. Koncert kończy się upamiętnieniem traktatu pokojowego z Utrechtu (1713), który położył kres niektórym sporom wojny o sukcesję hiszpańską. Ta ostatnia wojna Ludwika XIV o prawa do korony hiszpańskiej i rządu w Europie angażowała najsilniejsze państwa Europy w latach 1701-14. Wiek XVII, stulecie konfliktów zbrojnych, za pomocą których chrześcijańska Europa rozwiązywała kwestie religijne i terytorialne, był też świadkiem ekspansji krajów muzułmańskich na zachód i konfrontacji niepodległych państw z feudalizmem monarchii absolutnych w stylu Ludwika XIV.

WAR & PEACE IN THE BAROQUE EUROPE (1614-1714)

*All wars are civil wars, because it is still man
against man, spilling his own blood.*

François Fénelon (1651-1715)

The concert “War and Peace in The Baroque Europe (1614-1714)” evokes through music one of the greatest tragedies of European civilisation: the constant use of a “culture of war” as the chief means to resolve cultural, religious and territorial disputes.

The long, sad succession of confrontations, wars, invasions, attacks, massacres, acts of aggression, destruction and fighting between different or sibling peoples and ethnic groups throughout the history of mankind (in this case, in Europe) is proof that we need to learn new relational mechanisms to resolve the differences dividing a world that abounds in different ways of acting, speaking, thinking and feeling.

This vast musical fresco will begin with the Ottomans’ attack on the Hungarians in 1613 and the start of the Thirty Years War. With their attempts at invasion, incessant skirmishes and repeated attacks, the Ottomans overran and wrought havoc in Hungary on several occasions. Triggered by multiple causes, the long and violent series of armed conflicts known collectively as the Thirty Years War took a heavy toll on the economy and the demographics of central Europe and Spain. From 1618 to 1648 it tore Europe apart, pitting the Habsburgs of Spain and the Holy Roman Empire against the Protestant German states, and on several occasions bringing the Holy Roman Empire and neighbouring – mostly Protestant – European powers into confrontation with predominantly Catholic France.

The events evoked by the concert include: the incessant conflicts in the Low Countries; the Peace of Prague of 1635 which, although it did not put an end to the Thirty Years War, did bring about a change in the warring parties: the war against Spain, where the battle-fronts shifted geographically from north to south; the Ottoman Empire’s war against Venice; the civil war in England, a nation which was also to play a role on the international scene in a war as protracted as it was complex; the Peace of the Pyrenees, the conquest of Crete by the Ottomans; the Treaties of Nijmegen and Ryswick and the Ottomans’ war against Russia. Finally, the concert ends with music celebrating the Peace Treaty of Utrecht in 1713, which in part concluded the War of the Spanish Succession. This major conflict, in which the principal European powers were embroiled from 1701 to 1714, was the last great war waged by Louis XIV, one in which the succession to the Spanish crown, and, through that succession, control of Europe,

Muzyka – jedna z najdoskonalszych form ekspresji ludzkiej wrażliwości – towarzyszyła ludzkości w czasach wojny i pokoju. Wzywała do bitwy, ale i upamiętniała podpisanie ustaleń pokojowych. Zagrzewała do boju, lecz również pieczętowała przyjaźnie, pokojową egzystencję i wzajemny szacunek.

Ludzkość nieustannie jednoczy się w staraniach o zachowanie pokoju na świecie: fundamentalnej potrzeby i warunku rozwoju każdego człowieka. Mimo porażek nie ustaje w poszukiwaniach pokojowych rozwiązań problemów spowodowanych dyskryminacją i niesprawiedliwością, w staraniach o zadośćuczynienie krzywd, cierpienia i nędzy, które dotyczą wszystkie społeczności objęte pożogą wojenną.



fot. ©Hervé Pouyfourcat

Muzyka uwrażliwia człowieka na cierpienia wojny i budzi nadzieję na pokój. Ukazując absurdalność wojny, koncert „Wojna i pokój” stanowi uniwersalny apel o zastąpienie barokowej „kultury wojny”–„kulturą pokoju”. Piękno muzyki z różnych części świata po obrazach wojny budzi w słuchaczach żywe pragnienie pokoju. Wskazuje drogę nowej kultury, szukającej innych rozwiązań, znaczącej nowy etap rozwoju ludzkości.

Na koncercie usłyszymy muzykę nieprzerwanie towarzyszącą epoce, w której prze-pych przeplatał się z krwawymi konfliktami, muzykę odzwierciedlającą stan umysłu głównych bohaterów.

Jordi Savall

was at stake. The century of conflicts, in which religious struggles became tangled up with territorial ambitions in Christian Europe, was also to see the westward advance of the Muslim world, as well as bringing about a new reality in which sovereign states would confront residual pockets of feudalism that favoured absolute monarchies such as that of Louis XIV.

Music, as one of the highest artistic expressions of human sensibility, has been mankind's constant companion in times both of war and peace. Sometimes it has rallied people into battle, but it has also marked the signing of the peace. It has had its place at the battlefield as well as at the negotiating tables where peace treaties have been signed, and former enemies have finally chosen to come to an agreement. It has been used to stir people to war, but it has also promoted mutual friendship, harmony and respect.

At the same time, it is clear that humanity has striven and continues to strive to work together to preserve peace as a fundamental necessity, an indispensable requirement for the development of each and every people on this planet. Although not always successfully, humanity tends to try, by peaceful means and through the exercise of good will, to find solutions to the problems caused by inequality, discrimination and injustice and to redress the wrongs, the suffering and the wretchedness that afflict all societies that have been gripped by war.

Music is a means of raising awareness of the suffering of war and the hope of peace. This concert is conceived as a general, universal call for peace by showing that the absurdity of confrontation and war will cease only when we begin to practise a "culture of peace." As we listen to music of all traditions from all over the world, let us allow its beauty to inspire in us both the horror of war and a desire for the benefits of peace. We invoke that "culture of peace" which will only come about through a search for new means to solve conflicts, pointing to a new way of being human.

This concert shows how in the course of the present century, which has alternately known periods of ostentatious wealth and others of bloody conflict, music has been ever-present, constantly matching and reflecting the protagonists' states of mind.

Jordi Savall

TEKSTY UTWORÓW _ LYRICS

WOJNA I POKÓJ

W EUROPIE EPOKI BAROKU (1614 -1714)

OD WOJNY TRZYDZIESTOLETNIJ PO WOJNĘ O SUKCESJĘ HISZPAŃSKĄ

WAR & PEACE

IN THE BAROQUE EUROPE (1614 -1714)

FROM THE THIRTY YEARS WAR TO THE END OF THE SPANISH SUCCESSION WAR

HA LAHMA 'ANYA

Aramäisches Gebet zur *Hagada*
des jüdischen Osterfests.

אה אמחל אינע
יד ולכא אנתהבא אעראב סירצמד
לכ ןיפכד יתיי לכיו
לכ ןירצד יתיי חספיו
אתשה ונחנא ילאג לארשי
הנשל האבה לכ תיב לארשי
אתשה ידבע הנשל האבה
ינב ןירוח

CHLEB NIEDOLI

Lament aramejski – anonimowy utwór sefardyjski
Hagada, aramejska modlitwa na czas Paschy

*To jest chleb niedoli,
który nasi przodkowie jedli w ziemi egipskiej.
Każdy głodny niech wejdzie i je z nami;
każdy potrzebujący niech wejdzie i obchodzi z nami Pesach.
W tym roku jeszcze tutaj,
w przyszłym – już w Izraelu;
w tym roku – jeszcze jako niewolnicy,
w przyszłym – jako ludzie wolni.*

YA ES TIEMPO DE RECOGER

Anónimo / Lope de Vega
Romance

*Ya es tiempo de recoger,
soldados de mi memoria
escapados y vencidos
de una batalla tan loca.*

*Toca, toca, a recoger toca
que marcha el tiempo
y la jornada es corta.*

JUŻ CZAS ODEJŚĆ...

Anonim / Lope de Vega
Romans

*Już czas zebrać się i odejść,
o, wojownicy mej pamięci,
co zwyciężeni z tak szalonej potyczki uszliście.*

*Niech zabrzmie sygnał do odejścia, niech zabrzmie,
bo czas upływa,
a dzień jest krótki.*

ZION SPRICHT: DER HERR HAT MICH VERLASSEN

Johann Hermann Schein

(Jesaja 49, 14-16)

Zion spricht: 'Der Herr hat mich verlassen.'

Zion spricht: 'Der Herr hat mein vergessen.'

*Kann auch ein Weib ihres Kindeleins vergessen,
daß sie sich nicht erbarme über den Sohn ihres Leibes?*

Und ob sie desselben vergesse, so will ich doch dein nicht vergessen.

Siehe, in die Hände hab' ich dich gezeichnet.

MÓWIŁ SYJON: PAN MNIE OPUŚCIŁ

Johann Hermann Schein

(Księga Izajasza 49, 14-16)

Mówił Syjon: „Pan mnie opuścił,

Pan o mnie zapomniał”.

*Czyż może niewiasta zapomnieć o swym niemowlęciu,
ta, która kocha syna swego łona?*

A nawet, gdyby ona zapomniała,

Ja nie zapomnę o tobie.

Oto wyryłem cię na obu dłoniach.

SIEHE AN DIE WERK GOTTES

Johann Rosenmüller

Aus: *Andere Kernsprüche*

(1652/53), Nr. 20

*Siehe an die Werke Gottes,
denn wer kann
das schlicht machen,
was er krümmt?*

*Am guten Tag
sei guter Dinge,
und den bösen Tag
nimm auch für gut.*

*Denn diesen schafft Gott
neben jenen,
daß der Mensch nicht wissen soll,
was künftig ist.*

PRZYPATRZ SIĘ DZIEŁU BOŻEMU

Johann Rosenmüller

Źródło: *Andere Kernsprüche*

(1652/53), Nr. 20

Przypatrz się dziełu Bożemu!

Bo któż naprostować może to, co On skrzywił?

*Gdy ci się dobrze wiedzie, ciesz się z tego,
a wiedzie ci się źle, wtedy to rozważ:*

*zarówno jedno jak i drugie sprawia Bóg,
ponieważ człowiek nie może dociec
niczego zgoła, co będzie potem.*

(Koh 7, 13-14)

JUBILATE DEO OMNIS TERRA

Jean-Baptiste Lully

Le motet de la paix, LWV 77/16

*Jubilate Deo omnis terra.
Cantate et exsultate et psallite.*

*Reges terrae et omnes populi,
principes et omnes judices,
annunciate inter gentes gloriam ejus,
in omnibus mirabilia ejus.*

*Qui posuit fines nostros pacem,
in manu ejus sunt omnes fines terrae.*

*Facta est pax, in virtute sua,
et abundantia in turribus suis.*

*Arcum conteret, confringet arma,
et scuta comburet igni.*

*Lux orta est justo,
et rectis corde laetitia.*

*Jubilate Deo omnis terra.
Cantate et exsultate et psallite.*

*Arcum conteret, confringet arma,
scuta comburet igni.*

*Taliter non fecit omni nationi,
in die malorum protexit nos
in abscondito tabernaculi sui.*

*Jubilate in conspectu regis.
Justitia et enim ante eum ambulavit.
Ante eum justitia et pax osculatae sunt.*

*Juravit et statuit custodire juditia Domini.
Jubilate in conspectu regis.*

*Orta est enim in diebus ejus justitia,
et abundantia pacis,
donec auferatur luna.*

ŚPIEWAJCIE PANU Z RADOŚCIĄ NA CAŁEJ ZIEMI

Jean-Baptiste Lully

Motet pokojowy, LWV 77/16

*Śpiewajcie Panu z radością na całej ziemi,
śpiewajcie, cieszcie się i grajcie.*

*Królowie ziemi i wszystkie ludy,
księżęta i wszyscy sędziowie,
głoście wśród narodów jego chwałę,
wśród wszystkich [głoście] jego cuda.*

*Zaprowadził pokój na naszych granicach,
w jego ręku są wszystkie krańce ziemi.*

*Pokój nastał dzięki jego mocy
i dostatek w jego twierdzach.*

*Zmiażdży łuk, strzaska oręż,
a tarcze ogniem spali.*

*Światłość powstała dla sprawiedliwego
i radość dla ludzi prawego serca.*

*Śpiewajcie Panu z radością na całej ziemi,
śpiewajcie, cieszcie się i grajcie.*

*Zmiażdży łuk, strzaska oręż,
tarcze ogniem spali.*

*Nie dla każdego narodu tak uczynił,
w dniu nieszczęścia osłonił nas
w ukryciu swojego namiotu.*

*Śpiewajcie radośnie na widok króla,
bo przed nim kroczyła sprawiedliwość,
przed nim sprawiedliwość i pokój wymieniły pocałunek.*

*Przyrzekł i postanowił strzec wyroków Pana.
Śpiewajcie radośnie na widok króla.*

*Nastała bowiem w jego dniach sprawiedliwość
i pokój w obfitości
dopóki księżyc.*

TE DEUM

Prélude

Te Deum laudamus

Te aeternum Patrem

Marc-Antoine Charpentier (H 146)

*Te Deum laudamus,
te Dominum confitemur.*

*Te aeternum Patrem,
omnis terra veneratur.*

*Tibi omnes Angeli,
tibi Caeli et universae Potestates.*

*Tibi Cherubim et Seraphim
incessabili voce proclamant:*

*“Sanctus, Sanctus, Sanctus
Dominus Deus Sabaoth.*

*Pleni sunt caeli et terra
majestatis gloriae tuae.”*

Te gloriosus Apostolorum chorus:

Te prophetarum laudabilis numerus:

Te martyrum candidatus laudat exercitus.

TE DEUM

Preludium

Te Deum laudamus

Te aeternum Patrem

Marc-Antoine Charpentier (H 146)

*Ciebie, Boże, chwalimy,
Ciebie, Panie, wysławiamy.
Tobie, Ojcu Przedwiecznemu,
wszystka ziemia cześć oddaje.*

*Tobie wszyscy Aniołowie,
Tobie niebiosa i wszystkie Moce:
Tobie Cherubini i Serafini
nieustannym głosem:*

*Święty, Święty, Święty
Pan Bóg Zastępów!*

*Pełne są niebiosy i ziemia
majestatu chwały Twojej.*

*Ciebie przesyłany chór Apostołów,
Ciebie Proroków poczet chwalebny,
Ciebie wychwala Męczenników zastęp świetlany.*

PRAISE THE LORD, O MY SOUL

John Blow

(Psalm 103:1-2, 20-21)

*Praise the Lord, O my soul,
and all that is within me
praise his holy name.
Praise the Lord, O my soul,
and forget not all his benefits.*

*O praise the Lord, all ye angels of his,
ye that excel in strength,
ye that fulfill his commandments.*

*O praise the Lord,
and hearken unto the voice of his words.*

*O praise the Lord, all ye his hosts,
ye servants of his that do his pleasure.*

O praise the Lord,

*O speak good of the Lord, all ye works of his
in all places of his dominion.*

Praise ye the Lord, O my soul.

*Praise thou the Lord, O my soul.
Hallelujah!*

BŁOGOSŁAW, DUSZO MOJA, PANA!

John Blow

Psalm 103

*Błogosław, duszo moja, Pana,
i całe moje wnętrze – święte imię Jego!*

*Błogosław, duszo moja, Pana,
i nie zapominaj o wszystkich Jego dobrodziejstwach!*

*Błogosławcie Pana, wszyscy Jego aniołowie,
pełni mocy bohaterowie, wykonujący Jego rozkazy,
by słuchać głosu Jego słowa.*

*Błogosławcie Pana, wszystkie Jego zastępy,
słudzy Jego, pełniący Jego wolę!*

*Błogosławcie Pana, wszystkie Jego dzieła,
na każdym miejscu Jego panowania:
błogosław, duszo moja, Pana!*

*Błogosław, duszo moja, Pana!
Alleluja!*

BEZŃEEVESTNAYA DEVO (O VIRGO)

Vasily Titov

*Безиевстияя Дѣво, яж.е Бога
иизреченно,
заченши плотію, Матн Бога Вышняго,
твоихъ рабовъ мол(ь)бы пріми,
Непорочная.
всемъ подаючи, очищеніе прегрѣшеній,
нынѣ наша моленія приемлющи,
моли чпастися встмъ намъ.*

DZIEWICO NIEZAMEŻNA

Wasilij Titow

*Dziewico Niezameżna, która cudownie poczęłaś
Boga cielesnego, Matko Boża na wysokościach,
wysłuchaj prośb sług swoich, Przechysta.
Wszystkim darujesz odpuszczenie grzechów.
Nawet teraz, gdy słuchasz modlitw naszych,
wstaw się za nami, byśmy byli zbawieni.*

CATALUNYA EN ALTRE TEMPS,
ELLA SOLA'S GOVERNAVA
Anònim (tradicional) - Plany patriotic

*Catalunya en altre temps
ella sola es governava
y es feyen les seves lleys
en sa llengua y no en cap altra.
Plora, plora, Catalunya,
que ja no et governes ara!*

*Desde ja fa massa temps
extrangers són qui la manen
y en llengua estranya es fan lleys
que a la nació són contraries.
Plora, plora, Catalunya,
ja que't doblegues encara!*

GLORY BE TO THE FATHER
AS IT WAS IN THE BEGINNING
Georg Friedrich Händel
Jubilate/ O be joyful (HWV 279), Nr. 8 & 9
Psalm 100, 1-4 and Doxology for the Peace
of Utrecht, 1713

*Glory be to the Father,
glory be to the Son,
and to the Holy Ghost.*

*As it was in the beginning,
is now, and ever shall be:
world without end. Amen.*

KATALONIA DAWNIEJ RZĄDZIŁA SIĘ SAMA
Anonim – Lament patriotyczny

*Katalonia dawniej rządziła się sama,
a prawa stanowiono w jej języku,
nie w żadnym innym.
Płacz, płacz, Katalonio,
bo już sama sobą nie rządzisz!*

*To już zbyt długo,
jak rządzą nią cudzoziemcy
i jak w obcym języku stanowi się prawa,
co narodowi są wrogie.
Płacz, płacz Katalonio,
bo ciągle cięży na tobie obce jarzmo!*

CHWAŁA OJCU
JAK BYŁO NA POCZĄTKU
Georg Friedrich Händel
Jubilate/ O be joyful (HWV 279), Nr. 8 & 9
Psalm 100, 1-4 pochwała traktatu pokojowego
w Utrechcie 1713

*Chwała Ojcu
i Synowi
i Duchowi Świętemu.*

*Jak było na początku,
teraz, i zawsze,
i na wieki wieków. Amen.*